Cenzurat

XXV. ÉVFOLYAM. CLUJ

ELLENŐR

POLITIKA - KRITIKA - KÖZGAZDASÁG

Felelős szerkesztő: TÓTH SÁNDOR.

Főbb tartalom:

6. szám.

1938
Husvét

Sándor József husvéti cikke

Marton Áron: A keresztény házasság értelme és célja: a gyermek

Dózsa Endre: Emlékezés Mózsefre

Hunyady Sándor cikke

Marót Sándor: Hanyatló nőuralom

Goga Octavian előadása a Román Akadémián

Tóth Bálint: A német munka és német jókedv Münchenben

Puskaporos tavasz

Földi István: Vissza az ekeszarvához

Zsolt Béla: A zsidókérdésről

Közgazdaság

Szinház

BCU Cluj / Central University Library Cluj

36 oldal

Ára 20 lei. Magyarországon 1 pengő

M. Neumann Cluj

Piaţa Unirii No. 4.

Férfi és gyermekkonfekciók. Női és férfi esőkabátok.

Szőlőbirtokosok Pincegazdasága

Részvénytársaság
Aiud
borai a legjobbak!!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vásároljanak szerencsés „AURORA“ sorsjegyet a

Banca de Credit Comercial

S. A.

főelárusitónál. — Cluj, Piaţa Unirii No. 20.

Ha jól akar egy estét eltölteni Clujon,
ugy menjen el a **SAVOY nagykávéházba**
STR. MEMORANDULUI, amelyet SZILÁGYI SÁNDOR tulajdonos a legkényesebb igények teljes kielégitésével vezet és gondoskodik arról, hogy közönsége olcsó árak mellett kitünően szórakozzék.

Közmüveltségi és közgazdasági tömörülés

Irta: SÁNDOR JÓZSEF

A pártpolitikai élet bukásával mindinkább homloktérbe lép az a követelés, hogy a romániai magyarság társadalmilag a törvényszerü alapszabályokkal és jogiszemélyiséggel biró, politikamentes közművelődési és közgazdasági egyesületek, első sorban az Emke és az Ege körül tömörüljön. Ugy, miként a multban, a románságnak is a többé-kevésbé meddő politikai párt mellett a szintén politikamentes Astra és a szintén, bár hitelügyi alapon földmentéssel foglalkozó Albina körül történt az elhelyezkedése. Ez ellen államhatalmi szempontból sem lehet kifogás, sőt a népnevelés és népjólét lévén az országos élet legbiztosabb alapja és kutforrása, ez a törekvés közhatalmilag is előmozditandó. Annál inkább, mert az egyesületi élet a Jogiszemélyiségekről szóló 1924. febr. 6-iki törvény (módositva 1927-ben) a saját tagjain kivül közigazgatásilag is felügyelhető és a legszigorubban ellenőrizhető, tehát annak kebelében állami szempontból semmiféle jogtalanság, vagy igazságtalanság nem történhetik. Ez benne van az Emke alapszabályai 45. zárócikkelyében, valamint a 15. és 19. cikkekben is, melyek szerint az egyesület köz- és választmányi ülései az egész sajtó és a közvélemény előtt is nyilvánosak. Amint, hogy e szervezetekben az uj uralom óta állandóan közhatósági, állambiztonsági és rendőrhivatali megbizottak jelenlétében folytak le a tanácskozások máig és a dolgok menetére nézve sohasem volt a legkisebb megjegyzésre és ellenvetésre sem jogos és igazságos mód, vagy alkalom. Kevesebb ellenőrzéssel, de mégis a helyi közigazgatás szemlélete alatt, hiszen a gyüléseket nyilvánosan a városháza nagytermében tartottuk, igy volt ez a magyar uralom idejében is, amely alatti negyedfélévtizedes müködése összes adatait néhai dr. Popovici József cluji román egyetemi tanár hosszas és beható munkával utólag átvizsgálva, mint bucureşti országgyülési képviselő a kamarában tartott egyik beszéde keretében őszintén kijelenté, hogy az Emke sohasem

volt semmi irányban sem ellenséges, nem törekedett erőszakos, vagy csábító elmagyarositásra, hanem kizárólag magyar társadalmi (nem állami) pénzen, magyar közművelődés és kapcsolatos közjóléti, hitelügyi, földmüvelési, ipari stb. életet terjesztett, kizárólag magyarok javára, az emberies érzés és jogos önerősités jól felfogott korlátai között. Irányzatos, gyülölködő sajtóközlemények, innen-onnan kiszakitott, megcsonkitott és félremagyarázott idézetek, kivált a helyreigazitás meghallgatása nélkül, eme szempontból nem jöhetnek tekintetbe.

Jellemző például hozhatom fel, hogy a törvényhozás házában ismételten felhiva a támadókat, hogy egyetlen ésszerü példával álljanak elő, az egyik szenátor azt dobta oda, hogy az Emke Hunedoara-megye románságára milliókra menő állandó közmüvelődési pótadókat vetve ki, ebből végezte az alkotásait, ezt én az utolsó betüig megcáfolva, erre az illető ott, az ülésteremben azonnal két tanut küldött reám, jelentsem ki, hogy ha ő adatszerüleg bizonyitani fog, visszavonulok nemcsak a román törvényhozásból, hanem az egész itteni közéletből is. Elfogadtam. És aki nem tudott bizonyitani, az illető volt, aki azonban magára nézve nem vonta le sem a visszavonulásra, sem pedig legalább is az állitás visszavonására nézve a következtetést. Pedig nem volt igaza azért sem, mert már mindjárt az elején, a magyar közmüvelődési egyesületek 1887. okt. 9—10-én Budapesten tartott orsz. nagygyülésén felvetett amaz eszmével szemben, hogy az összes megyék ily állandó közmüvelődési pótadót vessenek ki, éppen az Emke, közelebbről csekélységem volt az, amely illetve aki ezt az inditványt, illetőleg a vegyesajku megyékre és városokra nézve nem kis erőfeszitéssel ellenálltunk és igy a felvetett terv el is esett. És hogy az Emke éppen a példakép felhozott Hunedoara megyétől soha egy fillérben sem részesült, az az egyesület mintaszerü könyvvezetéséből, levéltárából, jegyzőkönyveiből és nyomtatott évijelentéseiből könnyen megállapitható.

Az Emke alakulására és azon tul való folytonos vezetésére nézve jellemző az is, hogy az országban már létezett számos népnevelési, közmüvelődési és iskolaegyesület után az 1884. dec. 27-iki, Karácsony harmadnapi cluji megindulálás alkalmára az akkori Kolozsvári Közlöny cimü szabadelvü napilapban, melynek rendes vezércikkirója, állandó belső munkatársa, segédszerkesztője voltam, „Kereszténység és nemzetiség“ cimü karácsonyi cikkben adtam meg a két eszme egyesitésével mintegy a munka-

tervet. És az első alapszabályokat készitő Ötös-bizottságban, mely figyelembe vette a negyedszázaddal idősebb Astra alapszabályait is, valaki azt vetve föl, hogy ércágyuból vett vaspennával kell e szabályokat elkésziteni, erre e sorok irója mint előadó és id. titkár szerényen azt felelte, hogy nem, hanem a Krisztus keresztjéből vett szeg egy kis darabjából. Mert az ércágyu az állam, a Megváltó keresztfája pedig a szelid és barátságos eszközökkel munkáló társadalom jelképe és hasonlata. Igy került az első tervezetbe is — több mint félszázad év előtt — az általam javasolt ama meghatározás, hogy: Az Emke célja Transylvania lakosai közt a testvéri érzés és a hazafiság fejlesztése!...

Ez jut eszembe most is: a Feltámadás szent ünnepén, Krisztus mondása szerint, hogy: Adjátok meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené! Ezt mondtam akkor is, amikor a még nem egészen pártpolitikai jellegü Magyar Szövetség az elnökkel együtt mint egyik alelnököt engem is kiküldött az albaiuliai koronázásra, amit a magyar egyházak és iskolák érdekében a trónhoz és a kormányhoz intézett, szintén csekélységem fogalmazta terjedelmes Emlékirat kiséretében cselekedtünk. Gondolatom tehát akkor is az első állami lépésnél a valláserkölcs és közműveltség, mint a fő államfentartó erő, tehát az Emke körül lebegett.

Adja Isten, hogy ez továbbra is igy legyen, nem feledve, hogy az Ur kivégzése is, nem annyira a római politikai hatalom, mint inkább a saját testvérei részéről keletkezett. De hiába, mert a korlátolt, rövidlátó és bünös Nagypéntekre is Husvét következett.

Olcsó husvéti vásár:

„GÓLYA“ áruház R.-T., Cluj

Állandó nagy maradék vásár!

A legjobb ARCSZÉPITŐ a Dr. Biró-féle

HAVASI GYOPÁR-CRÉM

Eltünteti a szeplőt, kisimitja a ráncokat. **Kérje minden szaküzletben!**

A keresztény házasság értelme és célja: a gyermek

Márton Áron kanonok előadása

Márton Áron cluji r. k. kanonok-plébános nagy érdeklődés mellett tartott előadásokat Timişoaran. A nagymüveltségü és emelkedett gondolkozásu főpap beszédei megérdemlik, hogy mi is foglalkozzunk vele, mert előadásainak tárgya mindenkit érdekel.

— A történelem tanusága szerint — kezdette előadását — hanyatló koroknak mindig egyik jellemzője volt, hogy irtóztak a gyermekáldástól. Ez jellemzi a mi korunkat is. Végeredményben minden modern javaslat a házasság kérdésében arra megy ki, hogy a születéseket szabályozni kell, észszerünek gondolt szempontok alapján. A modern embernek ez az állásfoglalása a renaissance óta eluralkodott kereszténytelen individualista és naturalista életfelfogásnak a logikus következménye. A mai kor embere igy ránevelődött egy szinte gyógyithatatlan önzésre, hozzászokott, hogy

mindenben csak az egyéni szempontokat, az egyéni érvényesülést és előnyt keresse

és ez a végzetesen szomoru szempont lett a házastársi viszony irányitója is. Minden házassági reformtörekvés, amelytől ma olyan hangosak a társadalomtudományi és irodalmi berkek, azt az önző szándékot szolgálja, hogy először a fogamzást szabályozza, illetve megakadályozza, másodszor pedig, hogy a születést szabályozza, illetve megakadályozza. A fogamzás szabályozására irányuló törekvést szép és hangzatos névvel neomalthusianizmusnak nevezik, melynek célja, hogy erkölcsileg felszabaditsa az embert a fogamzás megakadályozásának olyan módjaitól, amelyek az összes életörömöket megengedik, illetve lehetővé teszik, de a gyermekkel járó terhektől a házasokat megmentik. Ez a propapanda már kétségbeejtő méreteket öltött, a tömegek gondolkozását és gyakorlatát megfertőzte, viszont a katolikus egyház itt is hajthatatlan és isteni törvények alapján megalkuvás nélkül hirdeti, hogy sulyos bün minden olyan mesterkedés, amely a fogamzást akár egyidőre, akár örökre lehetetlenné teszi. Érveit a természetből veszi, az ember nemi differenciáltságának élettani jelentése, hogy uj emberi létnek adja meg az élettani alapját. És a tapasztalat azt is igazolja, hogy mihelyt az ilyen mesterkedések szóhoz jutnak, kezdődik a házastársak között az unottság, az elidegenedés. A mai szerencsétlen házasságok szerencsétlenségének okát kilencvenöt százalékban ezekben a fogamzást megakadályozó beavatkozásokban kell keresnünk.

Leggyakrabban a gazdasági helyzetet szokták indokolásul felhozni. A katolikus egyház ezt a nehézséget teljes mértékben méltatja is, a maga részéről mindent megtesz, hogy elősegitse egy igazságosabb szociális berendezésnek az utját, de ugyanakkor kénytelen rámutatni arra is, hogy amint a gazdasági igazságtalanságok önzésből fakadnak, ugyanugy

a gyermektől való óvakodás is inkább az önző lelkület szüleménye,

mert a statisztikai adatok megdöbbentően bizonyitják, hogy a gyermekkorlátozás nem a szegények, hanem a gazdagok között a divatosabb. Éppen az a társadalmi osztály óvakodik a gyermektől, amely müveltségénél fogva népének arravaló egyedeket tudna nevelni. Ma minden anyagi érték, vagyon és pénz bizonytalan, máról-holnapra megsemmisülhet, egyetlen biztos örökség, amit a szülők gyermekeikre hagyhatnak, hogy szives életküzdelemben nevelik és jellemük kialakitását elvégzik. Az egészségnek és az emberi életnek abszolut ura az Isten. Az Isten irányitja az ember és a népek sorsát is és azokat, akik a gyermek nevelésével járó sulyos feladatokat a mai bizonytalan körülmények között is vállalják, mivel az élet nagy törvényét tartják tiszteletben, az élet Ura nem hagyhatja el.

Ellenvetik, hogy az egyház szivtelen, nem veszi számitásba azt a sok szenvedést, amit a több gyermek születése és nevelése okoz, továbbá ellenvetik, hogy maradi, mert a technika és tudomány eszközeit, amelyekkel ma a gyermekszületést észszerüen lehet szabályozni, elveti. Az egyház azonban csak azt a tudományt és technikát tudja tisztelni, amely erkölcsileg jogosult és amely a paradicsomban kihirdetett kulturparancsnak a szolgálatában áll: Hajtsátok uralmatok alá a földet. Azt a technikát és tudományt, amely az élet ölésére vállalkozik, a háborus technikával és tudománnyal helyezi egy sorba és természetesen elveti. Az egyház nem szivtelen, csak számitásba vesz minden körülményt és minden következményt. Különben minden elvhüséget szivtelenségnek kellene mondani, mert az elvhüség mindig egyéni áldozatokat követel. Az egyház tudja, hogy az erkölcsi törvényeket látszatirgalmasságból nem lehet tanitani, mert akkor utat enged az alsóbb szenvedélyeknek, ami pedig mindig olyan rombolást visz végbe, amelyet nemcsak egyesek, hanem népek is sulyosan megszenvednek. Az ilyen engedmények mindig mérhetetlen nagy károkat indéztek fel a történelem folyamán.

Az egyház tehát őrt áll az erkölcsi törvények mellett.

*

Márton Áron kanonok értékes előadását a hallgatóság nagy elismeréssel fogadta.

PARK-SZANATORIUM

Cluj, Calea Moților

Gőz- és kádfürdője világvárosi mintára berendezve, külön vizgyógyintézettel. Mérsékelt árak!

A jövő háboruja...

Voltak idők, amikor a háboru aránylag kedélyesen folyt. A hadrendbe sorakozott két hadsereg szine előtt kirugtatott a a két fővezér és párbajt vivott. Aki legyőzte a másikat, az nyert és ezzel a háboru befejeződött. Olyan idők is voltak, amikor a háboruskodás aránylag kevés veszéllyel jart. A keresztes háboruk idején a tetőtől-talpig páncélba öltözött lovag vértezetét nem fogta az ellenfél nyila és kardja, ő maga pedig a vértezetlen ellenfelek között szabadon rendezhetett vérfürdőt. Az ilyen páncélos lovag megfelelt a mai idők tankjainak.

A világháboru világosan megmutatta, hogy a háboru technikájában döntő változás történt. Kiderült, hogy a fegyverekkel való háboruskodás mellett még két háboru dult: a propaganda és a gazdasági háboru. És kiderült az is, hogy végeredményben nem a fegyverek hozták meg a végső döntést, hanem a gazdasági fölény és a jobb propaganda. Európában, a spanyol polgárharc kivételével immár husz év óta nincsen háboru, legalább is fegyverrel nem harcolnak. Annál jobban dul azonban az egyes államok között a gazdasági harc és a propaganda háboruja. Meg kell állapitani, hogy a németek nemcsak megtanulták egykori ellenfeleiktől, hogyan kell a propaganda harci eszközeit használni, de ezeket eddig ismeretlen mértékben tökéletesitették. Viszont a nyugati hatalmak mesterei a gazdasági háborunak, a nyersanyagforrások elzárásának, a gazdasági bekeritésnek.

Si vis pacem, para bellum — mondották egykor és ez a közmondás ma is igaz. Ezért kell annyira feszült erővel dolgozni a béke érdekében, mert sokszor születhetnek olyan alkalmak, amikor szinte egyik pillanatrói a másikra kirobbanhat a fegyveres háboru tüzes csóvája. Milyen lehetne a jövő háboruja, amelynek kitörésétől Isten mentsen bennünket, mert a technika áldása, az uj találmányok annyira borzalmas hadiszerekkel ajándékozták meg a világot, hogy rájuk gondolni is irtózat.

Olvastunk a franciák Maginot-vonaláról. Szinte elképzelhetetlenül hatalmas beton és acéltömegek a határt bevehetetlen várrá alakitották át, amelyből kivülről, vagy felülről semmi sem látszik. Mélyen a föld alatt betonalagutak haladnak végtelen hosszuságban, földalatti vasutvonalakkal, raktárakkal, földalatti városokkal, kaszárnyákkal, gombnyomásra acélkupolák emelked-

nek a föld fölé és ontják magukból a halált. Az ilyen beton és acélgyürün áttörni még a technika mai fejlettsége mellett is lehetetlen. Bizonyos azonban az is, hogy a másik oldalan hasonló erődöv huzódik a határ mentén. Ilyen körülmények között, csak félig-meddig egyforma technikai felkészültség mellett támadásra, mozgó báborura gondolni sem lehet.

A tenger felől jövő támadás ideje szintén elmult. A leghatalmasabb flotta sem tud keresztültörni a parti erődök tüzén, a modern széles aknamezőkön és ha keresztül is törhetne, akkor sem tudna annyi haderőt szállitani az ellenséges országba, hogy az a szárazföldön siker reményében felvehesse a harcot. Látjuk a távolkeleti háboruban, hogy a technikailag alig felkészült Kinában milyen nehéz a japánok előretörésének utja, ha nem állanak a csatahajók ágyukolosszusainak védelme alatt.

A jövő háborujának egyedüli támadó fegyvere a légierő, de a légierő alkalmazásának is megvannak a maga határai. Gondoljunk csak arra, hogy valaki a robogó gyorsvonatról el akarna találni egy célpontot. Hasonló a repülőgépek helyzete is. Ezer méter magasságban több, mint kétszázkilométeres sebességgel repülőgépről egy aránylag kis teret, alig néhány négyzetmétert elfoglaló erődöt, vagy acélkupolát eltalálni teljesen lehetetlen, vagy legalább is a véletlen dolga. Ezzel szemben a nagy városok, a gyárak, ipartelepek, hosszan elnyujtott raktárak védtelenül fekszenek az ellenséges repülőrajok előtt. Ezek után több, mint valószinü, hogy a jövő háborujában a Hinterland nagyobb veszélyeknek lesz kitéve, mint maga a front.

Ezért kell mindenkinek felfognia a légitámadás elleni passzsiv védekezés döntő jelentőségét.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Jubileumi albumunkra,

melyet lapunk huszonötéves fennállása alkalmából adunk ki, az ország minden részéből s külföldről — volt munkatársainktól — érkeznek be a kéziratok. A diszes kiállitásu jubileumi kiadványunk, mint megirtuk, 164 oldal terjedelemben jelenik meg és valóságos eseménye lesz a romániai ujságirásnak. Felkérjük régi munkatársainkat, tudósitóinkat és kollegáinkat, akik ebben a számban irásaikkal, megemlékezéseikkel szerepelni akarnak, hogy a kéziratot e hó végéig juttassák el hozzánk, hogy azok beosztásáról és elhelyezéséről gondoskodni tudjunk. Hirdetéseket a jubiláris számra a rendes árban veszünk fel.

Emlékezés Mózsefre

Irta: DÓZSA ENDRE

Tulajdonképen Mózesnek keresztelték, ha ugyan egyáltalán keresztelték, mert hát onnan került hozzánk a bözödujfalusi szombatosok közül.

Ugy voltunk vele, mint az egyik székely temetőben a sirfelirat mondja:

„Megilletődéssel állj meg itten vándor,
Mert e sirban nyugszik Sepsiszéki Sándor,
Josef volt a neve e szegény vándornak,
Csak a rim kedviért, irtuk itt Sándornak."

Hát mi is csak ugy tettünk, mint a sirkövet állitó székelyek.

Mert Bakó az esset mondta mindig f.-nek. Igy kereszteltük el Mozest Mozsefnek.

Ez azután rajta maradt. Igy hivta az alispántól le a hajdu kollegáig mindenki. Mert hajdu volt Mózsef a később feloszlatott tárnavamenti járásban, falujából ő kellett vigye az erdőszentgyörgyi sakterhez a majorságot; vitte is, de csak a nagy kerek erdőig. Ott azután jól kialudta magát, este felé saját kezüleg sakterolt, felirta szép kaligrafikus zsidó irással a cédulákra a koser, ráakasztotta a majorság nyakára és vitte vissza. Ez ment egy darabig. Egyszer azonban egyik székely hitsorosának panaszolta a sakter, hogy már féléve nem hoztak majorságot a faluból. Az atyafi elképedt, mutatta a zsebében levő koser cédulát. A sakter vizsgálgatta, megállapitotta, hogy ilyen szépen még a csodarabbi sem ir. Ki irhatta? Hát ki más, mint Bakó Mózes? Szörnyülködött az atyafi — hisz az ugy ir magyarul, németül, románul, zsidóul és kitudja még mi-ül, hogy rajzolni sem lehet szebben, bankót is csak azért nem csinál, mert nem kell neki. Nem szereti a pénzt, sem a bort, sem a pálinkát, sem a fehérnépet, mindig a régi irásokat bujja, onnan rajzolja, festi a cifra betüket. Még a székely rovás-irást is ismeri, sokszor faragja ki egy-egy botra, azt aztán veszi mint vándorbotot, eltünik egy-egy esztendőre, senkinek sem mondja merre járt, de magára szedi mindenféle népség tudományát. Itthon aztán mesél, nem dolgozik soha semmit, abból él, amit a mesemondásból összeszerez. Hanem azok a mesék igazándiban szépek. A makfalvi Makravárról, a sovatai fekete tóról, a torjai barlangról, a parajdi kecskekövekről, a Rapsonné váráról, a hargitai tüzhányóról. Azt sem tudjuk, honnan szedi, de el lehet hallgatni, akár reggelig. De kerüljek csak haza, bizony elvégzi örökre a mesemondást.

Dehogy is végezte. Mózsef ur megsejtette a veszélyt, meg sem állott Makfalváig. Ott éppen kellett főszolgabirói hajdu az ő gyönyörü irás próbájával.

A csodálatosan szép irásához csodálatos emlékező tehetség járult. Pár hét alatt fejében volt az egész főszolgabirói levéltár. Emlékezetből idézte az alispáni rendeleteknek teljes szövegét és számát. Mikor, mint ujonnan megválasztott fiatal szolgabiró egyenesen a budapesti egyetemről kerültem haza Makfalvára, principálisom, az öreg Dósa Elek

bátyám még pár napot restaurált Târgumureşen, reám szakadt egész halom kihágásos és egyéb tárgyalás. Fogalmam sem volt róla, hogy kell egy jegyzőkönyvet felvenni. Azért nem volt baj. Mózsef bá' az agyarára vette a pipáját és tárgyalt és jegyzőkönyvezett és itélt, idézve a § t bámulatos jártassággal. Nekem csak figyelnem és aláirnom kellett. Nem volt azokban semmi kifogásolni való.

És ez a fényes tehetségü ember mégis, ahogy a székely mondja, abajdok volt. Nem tudott sehol hosszasan megmaradni. Mindig csinált valamit, hogy tört cserepe legyen.

Velünk jött Târgumureşre, mikor ott előbb szolgabiró, azután főszolgabiró lettem. Figyelmeztettem nem egyszer, hogy szokjék le iszonyu lepcsességéről és mossa le legalább a füléről és az ajkáról a hektograf tintát, nem használt semmit. Téliidőben piszkosan, fejében egy ki tudja, hol szerzett nagy báránybőr kucsmával ment vizért a piaci kutra. — Egyszer a mi szigoru, katonás alispánunk igy látta meg, amint a kutnál vicánkoló cseléd-leányok gunyolódva kiabáltak reá: „Ne te ne, itt a vármegye katonája a nagy sapkával." Az alispán felháborodva kiáltott reá: „Takarodjék azonnal háza, mosakodjék meg s dobja el azt az ocsmány sapkát."

— Tán irigyli az ur! — vágta vissza Mózsef. — Takarodjék az ur, ha kedve tartja. Mikor aztán az alispán ráorditott, figyelmeztetve, hogy ő, mint alispán parancsol, Mózsef ur kijelentette, hogy „az én sapkámban még az Uristen sem parancsol." Igy beszélte el nekem az esetet Sándor László s bizony le kellett valahogy tetetnem vagy a sapkát Mózsefel, vagy Mózsefet sapkástól a hajdu hivatalból. Itt volt az első nagyobb tört cserép. A másik már a főispánnal volt. Nagy közigazgatási szakmulatság volt az én garzon lakásomban, mely különben a főszolgabirói irodával összefüggött. — Az akkori vadásztisztek, később tábornokok, hadvezérek; az akkor közigazgatási fiatal tisztviselők, később alispánok, főispánok, miniszteri tanácsosok, sőt miniszterek mulattak akkor ott. A mulatság reggelig tartott. Reggel 9 órakor sem az örökké szorgalmas Molnár Gábor szolgabiró, sem a mindig pontos Hajdu Elek, sem irnok, sem dijnok nem volt az irodában, csak Bakó Mózsef ült a nagy tárgyaló asztalnál, elmaradhatatlan pipájával s a már csak titkon viselt nagy sapkájával.

És bent a negyedik szobában az igazak álmát aludtam. Bánffy Zoltán báró, a főispán, ki tudja miféle ördög tanácsára benyitott a tárgyaló szobába. Látván a nagysapkás hajdut, reá kiáltott: — Tegye le azt a nagy sapkát. — Azt már nem te-

Prima ó- és fajborok a husvéti ünnepekre olcsón kaphatók

PALI bácsinál!

Cluj, Str. Sincai 15.

szem, — mondta rendithetetlen nyugalommal Mózsef.

— Hol a főszolgabiró? — kérdezte a főispán.

— Alszik.

— Hát a szolgabiró?

— Alszik.

— Hát a gyakornok?

— Alszik.

— Az apja teremtését! Menjen költse fel!

— Azt már nem teszem.

— De én vagyok a főispán.

— Azt minden bolond mondhatja.

A főispán elment s olyan szivélyes volt, hogy mikor a zajra felébredve hirtelen öltöztem s a vármegyeházára futottam magam igazolni, vagy menteni, csak annyit mondott, „azt a bolond székelyt ő lesz, ha elcsapod." Már meg volt a második tört cserép.

A sok pipázástól, vagy a sok irástól megromlott a szeme Mózsefnek. Egyszer beállit hozzám, kér egy heti szabadságot és 5, mond öt forintot.

— Mire kell az Mózsef?

— Megyek Clujra a szememért.

— Hiszen az vasutra sem elég.

— Gyalog megyek. A járásunk Cojognamegyéig tart, onnan egy ugrás Cluj.

Most sem tudom, hogy Mózsef urnak egy kerekével több volt, vagy kevesebb, mint másnak, mert egyszer csak nem láttam a sarokban a székely irásos botját, ellenben a háló helyén, a hivatalos iratladán ott volt a ruhája. Se irás, se szó, se beszéd. Eltünt, ugy, ahogy jött s talán még most is vándorol valahol, hajtja valami késői vércseppje a hun igriceknek.

Kérdés:

— Vajjon honnan kerül elő az a sok szélsőséget kedvelő ember?

Felelet:

Egy hires orvosprofesszor találkozik a köruton egy ugyancsak hires kuruzslóval, aki alázatosan köszönti a professzort. A professzor megállitja konkurrensét:

— Mondja csak, kedves barátom, elismeri ugye, hogy én jobban tudom gyógyitani az embereket, mint maga?

— Oh, hogyne tanár ur.

— Hát hogy van az akkor, hogy amig én szegény ember vagyok, magának háza, villája, pénze, autója van?

— Megmagyarázom tanár ur — feleli a kuruzsló — de tessék előbb megfelelni egy kérdésemre.

— Parancsoljon.

— Mit gondol, ugy hozzávetőleg hány ember sétál naponta a városban?

— Mondjuk huszezer.

— És hány okos ember van a huszezer ember közt?

— Mondjuk száz.

— Hát kérem. Ez a száz okos jár Önhöz, a többi hozzám jön.

RADOS & CO.

Mindennemü festékáruk! :-: Engros és detail!

Cluj, Calea Regele Ferdinand

Puskaporos tavasz

Irta: HERNÁDVÖLGYI GYULA.

A mult évben több vésztjósló katonai szaktanulmány jelent meg, melyek mind abból indultak ki, hogy az európai általános háboru elkerülhetetlen s mind ott végzódtek, hogy a hadmüveletek megkezdésére a tavasz lesz a legalkalmasabb. Tehát: ha háboru lesz ebben az esztendőben, ugy annak megkezdődte a tavaszi időszakra várható.

Beköszöntött a tavasz: Husvét előtt vagyunk. Vajjon mit fog hozni a virágfakadás, mit fog hozni az életnek, a születésnek, a termékenység megkezdődésének időszaka, a tavasz? Megjön-e a pusztulás, a civilizáció teljes elsülyedésének réme, a háboru? Retteg a világ, inog a béke, amely, kérdés, hogy egyáltalán megvan-e még, hiszen Kinában dörögnek az ágyuk, Spanyolországban ömlik a vér. Ujabb és ujabb dermesztő veszedelem zudul a világra... vajjon béke ez?

Nem tudjuk, mert hiszen az igazi, teljes békétől elszoktunk már, sőt tán nem is részesültünk benne soha. De makacsul, a fuldokló utolsó görcsös szorításával ragaszkodunk legalább ehez a fél-békéhez és elszörnyedve mind tisztábban látjuk az örvényt, mely előtt állunk, a háboru, a pusztulás, a megsemmisülés rettenetes örvényét.

Vajjon belézudit-e a tavasz? Vajjon ez lesz-e az utolsó virágfakasztó tavasza ennnek a civilizációnak? Nem tudjuk hinni. Nem hihető. Odakinn fakadnak a bimbók, csicseregnek a madarak, mitsem sejtve arról, hogy mi folyik az egymást mardosó, gyülölködő, háborura készülő néptribunok körében. A napsugár époly léleküditő, a levegő époly ózondús, mint bármikor. Lehetséges lenne, hogy a tavasz, mindennel, amit jelent, bucsuzna tőlünk végleg — és legközelebb már romokra, pusztulásra érkezne? Nem tudjuk hinni, nem szabad hinni.

Mit hoz a tavasz? Bár hozna békét, uj reményt, uj erőt! Bár hozna józanságot a fegyverkezés eszeveszettjeinek, a háboruskodás méregmagvetőinek, a vérszagra gyülő emberi vadaknak! Bár hozna felebaráti szeretetet és közös törekvést a szépre, a jóra, a tavaszi tisztaságra!

Az „Ellenőr"-ben hirdetni: biztos eredmény!

ZSOLT BÉLA:

A zsidó kérdésről

Zsolt Béla, az Oradearól Budapestre távozott kitünő magyar publicista feltünést keltő cikket közölt a a magyarországi zsidókérdésről „*Meg kell oldani...*" cim alatt a budapesti „*Ujság*" egyik legutóbbi számában. Ebből a cikkéből közöljük — minden megjegyzés nélkül — az alábbi részletet:

„Oldják meg tehát a zsidókérdést, ha ugy tetszik, küldjenek ki bizottságot a megoldására. De ez a bizottság ne az antiszemitizmus professzionistáiból, karrieristáiból, utcán át kiárusitóiból és szajkóiból kerüljön ki, hanem a közgazdaság, a kulturpolitika és a statisztikai keresztény, de igazi szakembereiből. Induljon el ez a bizottság s ne a Lipótvárosban és a Rózsadombon, hanem a mellékutcákban és a magyar falvakban tanulmányozza a zsidók életkörülményeit: a kereskedőét és kisiparosét, az állástalan magántisztviselőét és kereskedelmi alkalmazottét. Szálljon ki a bizottság az ügyvédi irodába és az orvosi rendelőbe, vagy akár a fényes portálos köruti boltokba, amelyeknek megtévesztő homlokzata mögött a nagymultu magyar kereskedelem zöme s a közteherviselés valaha legszilárdabb gerince sorvad. Vizsgálja meg a bizottság az egyetemekről kirekesztett zsidó fiatal intelligencia helyzetét és mérje le a dekulturálódás mélypontját, ahová a valamikor valóban kulturált és kulturéhes zsidó középosztályt a tizennyolcéves numerus clausus és a szegénység leszoritotta. Vegye számba a bizottság a szétszóródott családokat, az összeomlott önálló existenciákat, a hideg tüzhelyeket, az öngyilkosokat és meg nem születő gyerekeket: a zsidó szaporodási arányszám évről-évre növekvő negativumait, — s mindezekről az adatokról tegyen jelentést a miniszterelnöknek. Ha a miniszterelnök csakugyan a tények alapján és felelősen akarja megoldani a kérdést, akkor abból kell kiindulnia, hogy a magyar zsidóság a közgazdasági pozicióknál s a kényelmes munkahelyeknék sokkal inkább a magyar megpróbáltatásokból, testi és lelki szenvedésekből s a szellemi elszegényedésből veszi ki számarányán felül a részét — s az irgalmatlanul ránehezedő többlet s a guny, a gyalázkodás és a megbélyegzés ellenére mégis magyar marad, mert ha akarna, sem tehetne másként."

—

Utazzon ön is autóbuszon

Autó-Modern

olcsó, gyors és kényelmes!

Cluj—Târgu-Mureş	dus intors	Lei	250
Cluj—Reghin	„ „	„	280
Cluj—Mociu	„ „	„	120
Reghin—Tg.-Mureş	„ „	„	70

Valabil dela 15 Maiu 1933. DIRECŢIUNEA

Goga Octavian:

„A nemzetiségek öntudatraébredése volt a halála Ausztriának...“

Érdekes előadást tartott *Goga* Octavian a Román Akadémiána az osztrák Anchlussról. Végig vonultatta hallgatói előtt Ausztria történetét és hivatását és rámutatott arra, hogy Ausztria akkor ingott meg tulajdonképen, amikor Austerlitz után Napoleon magával vitte Nagy Károly jogarát és az osztrák császárok kénytelenek voltak ezután magukat egy ideiglenesnek készült uj császári koronával megkoronáztatni. A koronának ez az ideiglenessége már mintegy jelképezte azt a történelmi stádiumot is, hogy Ausztria léte ezután már szintén csak ideiglenes,

Ausztria végzetét azonban *Goga* szerint a nemzetiségek előretörése érlelte meg. Amikor a francia forradalom eszméinek hatása alatt a nemzetiségek öntudatra ébredtek, Ausztria elkezdte a divida divideet impera elve alapján nemzetiségeinek egymással való szembeállitását. Megemlékezett Goga arról is, hogy Horát és Closcát tulajdonképen osztrák biztatás lenditette forradalomra a magyarsággal szemben, mégis osztrákok voltak azok, akik a román nemzetnek e hőseit Alba-Iulián kerékbetörték. A román nép, — folytatta az előadó — fiainak végelathatatlan sorát áldozta Habsburg érdekeiért Európa legkülönbözőbb harcterein.

Idézte végül *Goga* Mazzininak, a jövőbelátó olasz irónak és politikusnak azt a románokhoz küldött üzenetét, mely szerint a románok csak akkor fogják elérni függetlenségüket és szabadságukat, ha a bécsi császár és orosz cár trónja előzőleg már összeomlott. Beszédét Ausztriáról azzal fejezte be, hogy történelmi és feltarthatatlan végzet, hogy régi művek összeomlanak, az idő halad és romon nő ki a virág.

Egy milliárd analfabéta

Irni-olvasni a világon 2 milliárd ember közül alig 1 milliárd tud. Tehát az emberiség fele irástudatlan. Az európai országokban egyre apad az irástudatlan emberek száma. Az anyakönyvi hivatalban sok emberről derül ki, hogy nem érti a betüvetés mesterségét. Angliában hétszázhetven házasulandó közül mindig akad egy vőlegény, vagy egy menyasszony, aki nem tudja nevét leirni. Van aztán sok olyan ember is, aki megtanulta nevének leirását, de mást irni és olvasni nem tud. Angliában még mindig százezer irástudatlan ember van. A legtöbb analfabéta Ázsiában van. Indiában például száz ember közül csak tizenöt férfi és két nő érti a betüvetés mesterségét. Afrika és Ausztrália benszülöttei között alig van olyan, aki ismeri a betüt. Még mindig sok iskolára és tanitóra van szükség, hogy az az ezer millió ember, aki analfabéta, megtanuljon irni-olvasni.

Legszebb, legpraktikusab husvéti ajándékot

!

Schuster Emil

cégnél vehet

Cluj, Piața Unirei

Copyright © Central University Library Cluj

Kérgesszivü világ

Irta: HERNÁDVÖLGYI GYULA, London

A nap krónikásait, akik a reálizmus körében mozognak és a tényleg megtörtént események többé-kevésbé hüséges tudósitói: néha zavarba hozza a mesékbe tartozó históriák egy bizonyos válfaja. Ezek azok a történetek, amiket olvasván, megcsóváljuk fejünket és ráhagyjuk, hogy ugylátszik, szeret az élet néha, mókás kedvében, pihenőként, romantikus meséket szőni a valóság világának szintelen hátterébe.

Fehér Isván, egy bevándorló pár gyermeke, tiz éves korában került Dublin városába és ott hova-hamarább egyike lett a legjobban ismert vezető üzletembereknek.

István afféle „jó fiu" volt, akinek nem a pénz, a haszon volt az Istene, de sokkal inkább becsülte a barátságot, embertársainak, szomszédainak szeretetét.

Üzletében hitelt kapott bárki is, minden különösebb garancia nélkül, sőt a mi hősünk annyira puha szivü volt, hogy a hitelbe vásárolt árucikkek tetejébe még pénzt is adott kölcsönbe a hozzáforduló megszorultaknak. Jótékony célokra is mindenkor adományozott és a különböző jegyeket árusitók sohasem mentek el üres kézzel az István boltjából.

Természetesen az ilyen életfilozófia mellett senki sem csodálkozott azon, amikor hatvanéves korában a puhaszivü gavallér, István, csődbe jutott.

A mai kérgesszivü világban a hasonló esetekben a jó tündéreket szépen lesajnálják a rokonai, barátai és mindazok, akiket egész életében bőkezü támogatásban részesitett.

De ez a történetünk nem birna különösebb fontossággal és érdekességgel, ha István barátunkkal is igy bánt volna el a mostoha sors és könnyen felejteni tudó jársadalom, amelyiknek olyan kiemelkedően ideális érzelmü tagjává küzdötte fel magát.

A Fehér István esete annyira népszerü „happy ending"-nek csoportjába tartozik, amelyekkel olyan sokszor találkozunk az angol szépirodalomban, a mozik vásznain, a szinpadokon, vagy a rádiók mesterségesen beállitott meseszövéseiben, de annál ritkábban az igazi élet faktumokkal dolgozó reálitásaiban.

A mi hősünket a barátai anyagi letörtségében nem hagyták el, hanem megmutatták, hogy értékelni tudják nemes, emberi kvalitásait és mindenkori áldozatkészségét.

Közmegegyezéssel egy „István Rt." t proklamáltak, átvették az üzletét és az árukat jó haszonnal eladták, megvizsgálták a könyveit és a felhalmozott adósságokat erélyesen behajtották, elannyira, hogy István barátunk ismét fizetőképes lett.

Ez az egész kis történet, a „minden jó, ha vége jó" befejező paragrafusával maga után pontot követel.

A kommentátor előtt azonban a vég: kiinduló pontot jelent az esemény megvilágitására és kiemelésére.

Sok szó esik mai napság erről a „komisz" világról, az önző emberiség szivtelenségéről.

A kőszivü emberiség fásultsága azonban, mint azt nem egy esetben láttuk: póz csupán, a morális érzelmek idősözönkénti alvása.

Nagyon kevesen vannak azok, akikből a segiteni akarás érzelme alkalom adtán és bizonyos esetekben nem mutatkozik meg.

Ha az emberiség nem gyakorolna jótékonyságot, ha a nálunknál szerencsétlenebb testvéreinket néha-néha nem segitenénk: olyan szomoru hátteret teremtenének meg a magunk számára, amelynek sötét árnyékában nem tudnánk megtalálni boldogságunkat. Megelégedettséget az élet a lelkiismeretünk tisztasága nélkül senkinek sem tud nyujtani.

*

Ebben az országban a közjótékonyság gyakorlása magas szinvonalon áll.

A társadalom, ámbár sokat vár az államtól, a nyomoruság enyhitésére és a közpénzekből. Ez a kormány milliókat költ a nincstelenek támogatására: a magányosok önkéntes segitő munkája nélkül lehetetlenség volna enyhiteni, eltörölni mindazt a nyomoruságot, amelyet konjunkturánk állandóan teremt.

Fehér István esetét érdemes kiemelni és megvilágitani, mint a materiális élet egyik tükördarabját.

Mindannyian keserüen tapasztaltuk nem egyszer életünk bizonyos fordulópontjain, hogy ugynevezett barátaink az utca másik oldalára mentek, hogy ne találkozzanak velünk, amikor segitségre lett volna szükségünk.

Fehér István, aki bizonyára mindig optimista volt, most az események következtében abban a meggyőződésben él, hogy rossz emberek nincsenek és hogy a jó tettek fejében egész bizonyossággal elvárhatja az ember a jót.

HUNYADY SÁNDOR:

ÉJSZAKA

A magas bárszéken, a bárpult előtt, gyönyörü, fiatal lány ült. Nem lehetett több tizenkilencévesnél. Az ifjuság hamva rajta volt barna haján, sima bőrén. Ideálisan vékony testét egy kis, elegánsan elosztott hus tette kivánatossá. Szép volt a lába, a keze. A legkisebb részlet is szép volt rajta. Még az orlyuka is szép volt, rózsaszin, mint egy gyöngyházkagyló belseje. És ez a gyönyörü teremtés, mindennek a tetejébe még jól is volt öltözve. Remek volt a ruhája, a cipője, a harisnyája, a parfőmje. Még az is üde dolog volt, szerencsés, leányos, illett az egyéniségéhez, hogy nem viselt semmi ékszert. Különben nem is viselhetett volna, mert nem is volt neki. Csupán kezdő, kis pezsgős „tyuk" volt a divatos mulatóhelyen.

A lány mellett egy kopasz, de egyébként szőrös, cvikkeres és szmokingos csimpánz támaszkodott a pultnak. A csimpánz részeg volt, angol dalokat énekelt, itatta és csipkedte a lányt, aki odaszólt a pincérnek:

— Kérek mandulát!

A csimpánz leintette a pincért:

— Nincs mandula! Gyülölöm a „pali-zabot"!

A lány nyávogott:

— Pedig én úgy szeretném!

A csimpánz ráförmedt a gyönyörü kis paradicsommadárra:

— Én nem abrakoltatok, csak itatok! Igyon!

Mit lehet tenni? Akinél a pénz, az parancsol. A lány elnyomott egy sóhajtást, aztán engedelmesen nyult a pohara után. Éppen a kis üvegpálcikával kavargatta a pezsgőjét, hogy kikergesse belőle a szénsavat, amikor hirtelen elsápadt. Olyan fehér lett, mint a fal, nemcsak arca, még a nyaka is elsápadt. De a részeg csimpánz az ilyen csekélységekre nem figyelt. Csak azt vette észre, amikor a leány elszédült és székestől együtt végigzuhant a parketten.

Rövid tumultus támadt. A kivilágitott dob egy pillanatra megállt, a szaxofón csuklott egyet. De a táncolók és azok a párok, akik a páholyok biborszin félhomályában enyelegtek, alig láttak valamit a balesetből.

Különben is nagyon hamar rendbe jött minden. A pincérek bevitték az ájult lányt az irodába és lefektették a keskeny, viaszkosvászon divánra, amelynek karbolszaga volt a nemrég történt poloskairtástól.

A csimpánz fejéből hirtelen elpárolgott a szesz és elmenekült a lokálból, nehogy belesodródjon valami gyászos ügybe.

A főnök megkérdezte:

— Mitől lett rosszul ez a lány? Berugott?

— Tök józan volt! — felelte a főpincér komolyan.

A vendégek közt akadt egy orvos, aki hozzáfogott, hogy megvizsgálja a beteget.

Nem volt nehéz eset. Öt perc alatt magához tért a lány és negyedóra mulva, miután töredelmes vallomást tett állapotáról, a szégyentől sirdogálva ült a diván sarkában.

Az orvos kiszólt a pincéreknek:

— Csináljanak három tojásból rántottát és adjanak egy jó, nagy darab vajaskenyeret.

Kiderült, hogy a gyönyörü, kis

tündér az éhségtől szédült el. Már három napja nem evett. Illetőleg, csak két kiflit evett három nap alatt. Azért kérte a mandulát is, hogy valami szilárd dolgot tegyen magába. Nem kapott. Üres gyomorral nem birta a pezsgőt, Fölfordult.

A vajaskenyér és a tojás hatalmas orvosságnak bizonyult. A lány rögtön meggyógyult tőlük. És az irodába összegyült éjszakai szakembereknek, bölcs pincéreknek, ronda keritőknek, parkettáncosoknak, kifestett nőknek még mindig röstelkedve, de már valami zülötten vad humor szálaival átszöve, előadta roppant nyomorát.

Ott tartott, hogy a lakásból kitették és az adóssága fejében a háziasszonya lefoglalta a holmijait. Egy ordináré kis garni hotelben lakik. Nappal az utcára sem tud menni, mert nincs más ruhája, csak az, amit a testén visel. Ez pedig „munkaruha". Ezüst lamée, a háta a közepéig kivágva. Ha fölveszi, ugy néz ki benne, mintha levetkezett volna. Ebben nem lehet moziba menni, vagy beülni a vendéglőbe. Rabja az éjszakának és a lokálnak. A hitele kimerült mindazoknál a barátainál és barátnőinél, akiktől szorult pillanataiban apró kölcsönöket szokott fölveni. A hajnali kávéházban, ahová munka után járnak az artisták, összeveszett a főpincérrel. A babája, egy pénztelen ujságiró, kórházban fekszik, vakbélmütét után. Még jó, hogy parfőmjét, a mosdószereit és egy váltás fehérnemüt meg tudott menteni a csődtömegéből. Saját maga mossa ki az ingét és a harisnyáját, hogy este tizenegyre frissen és tisztán jelenhessék meg a munkahelyén, ahol ömlik a pezsgő, de kinevetik azt, aki enni akar.

Barna ur, a mulatóhely sokat tapasztalt üzletvezetője egyetlen szóba foglalta össze az ügy fölötti kritikáját:

— Hülye! — mondta szigoruan a lánynak, aki azonban csöppet sem sértődött meg. Tudta, hogy neki van igaza, hogy nem butaságból, vagy lustaságból jutott ekkora bajba, hanem a saját hibáján kivül, az apró pechek sorozata miatt, amelyek ugy születtek, végeredményében a nyomasztó gazdasági világhelyzetből, ahogy pattanások teremnek valakinek az arcán, akinek rossz a bélmüködése.

Ha lett volna az irodába „nappali" ember, az bizonyosan azt gondolta volna, hogy az ezüst lamiéebe öltözött, gyönyörü, kis tündérlány, aki éppen az ajkát festette ujra a rántottakura után — ártatlan. Hogy ez az a mesékből ismert, hires eset, amikor a szemétdombon tiszta virág nő. Igen, kétségtelen, hogy ártatlan, tiszta, erkölcsös, hogy nem adta el még magát ez aljas szerelmi vásáron. Erénye ellenállt az összes kisértéseknek. A lelki tisztaság fehér báránykája ő, másképp hogy lett volna lehetséges, hogy éhezzen ezen a helyen, ahol olyan jó ára van a bűnnek?

Dehát a „nappali" ember tévedett volna. Az édes, kis lány olyan régen nem volt már ártatlan, hogy nem is

„URSUS"-SÖR
nemcsak Husvétkor, hanem minden nap ott van minden család asztalán.

Amikor nem jól megy a dolgunk,

különösen fontos, hogy ne mondjunk le minden élvezetről, mert nyomott kedéllyel nem jutunk semmire. Milyen élvezetes is egy csésze Valódi Franck-kal ízesített jó forró Kathreiner Kneipp Malátakávé és szinte semmibe sem kerül!

Kathreiner és Franck

éppen a mai nehéz időkben ajánlatos.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

emlékezett rá, mikor esett meg rajta az a bizonyos operáció? Volt már platinaszőke, vörös, fekete, ezuttal puszta szeszélyből viselte eredeti, hamvasbarna haját. Valóságos tanárnője volt a szerelem fizikai osztályának. Nem lehetett volna megijeszteni Krafft Ebing tanár legsajátságosabb fejezetével. Csibész volt, okos, cinikus. Szerette a pénzt. Igyekezett is, hogy keressen. De nem ment a dolog sehogysem, még üzleti önérzetének végső megalázása árán sem. Pedig el tudta volna hitetni még egy csimpánzzal is, hogy forrón imádja. De még pénzes majom sem akadt napokon keresztül. Megtörténik olykor, hogy egy gusztusos kis boltba, hiába áll forgalmas utvonalon, két hétig sem teszi be a lábát vevő.

A doktor, aki félig „éjjeli" doktor volt, megmosta kezét a csapnál, hogy szabaduljon attól a Darvin-fantáziától, amely ráragadt a lányról. Amig törülközött, elmerengett az eseten. Majd eszébe jutott, hogy polgári hajadonok, akik sokszor olyan közönségesek, mint egy sárgarépa, hányszor gondolják el, vagy mondják ki hangosan, mint fenyegetést, családi pörpatvarok válságos pillanataiban: „akkor eladom magamat!" A doktor szánakozóan elmosolyodott: „óh, szegények, mi lesz velük, ha megpróbálják!" Mily jó lenne fölvilágosító előadásokat tartani nekik, hogy vigyázzanak a bőrükre.

Ennek a könnyelmü városnak, ily gazdag éjszakai gócpontján is megeshetett, hogy elszédült az éhségtől az egyik legcsinosabb és legravaszabb kis gésa.

Vissza az ekeszarvához...

Elfogyott az erdő és leszerelik a gyárat. Uj élet indul az elhanyagolt barázdák között

(Târgul-Sacuesc) A közelkörnyék legtöbb erdőalatti községe, de különösen Bălani az utóbbi évtizedben szinte teljesen az erdőkitermelésből élt. Az évszázados fenyő, csere és bükk erdőkben csattogott a fejsze, a völgyekben füstölt, zakatolt a gyár és télen, nyáron, mint végeláthatatlan trénoszlopok vonultak a gyárudvarok felé a fásszekerek.

Nem volt rossz kereset, sőt látszólag nagyon jó volt ez az erdei gazdálkodás, mert fáért, fuvarért azonnal fizették a pénzt s éppen ez széditette neki az embereket, hogy nagyrészük ugyszólván teljesen elhanyagolva a mezei gazdálkodást, kizárólag az erdőtől várja boldogulását.

Az erdőlés végett aztán feláldozta állatait, alig gondozta szántóföldjeit s mert azt hitte, hogy mindig lesz erdő és mindig jól megfizetik a fuvart, sokan könnyelmüen fel is élték a keresetet, melyből bőven jutott korcsmára és más, nem okvetlen szükséges szórakozásokra is.

S ebben a pénzszerzési és pénzköltési lázban nem vették észre, hogy elfogyott az erdő, tönkrement az az állatállomány, elromlott a szerszám s mikor az utolsó fenyők a gyárudvarra kerültek, mikor utolsót dudált a gyár és szélnek eresztette a munkásokat, ijedt megdöbbenéssel néztek egymásra azok, akik kifogyhatatlannak tartva az erdőt, vállrándítva felelgettek az évek előtti jóakaratu figyelmeztetésekre.

Visszatér a földszeretet

Ez a megdöbbenés hamarosan átragadt mindenkire. Az emberek már tudták, hogy nem ők voltak a legokosabbak, már észre kezdték venni, hogy egyedül az ekeszarva minden reményük s mikor már lassan végigsétálgattak a sovány barázdák mellett, megszólalt a lelkiismeretük is.

— Valamit tenni kell, mondogatták az okosabbak.

— Lemaradtunk, sóhajtották a kicsinyhitüek s egyik napról a másikra visszatért a szivébe az ősöktől örökölt és hazug ábrándokkal eddig elaltatgatott földszeretet.

Már tudják, hogy nagy és nehéz munkával lehet csak behozni azt a tizenöt, husz évet, amit elrabolt a földtől az erdő s akikben bátorság van, nagy akarattal hozzá is kezdtek a munkához.

Munkához kezd a Gazdaköi

Ennek a munkának a jegyében indult meg ujra Bălani községben is a hosszu ideje szünetelő gazdaköri élet. Az elmult vasárnap mise után, a község legjobb negyven gazdája gyült össze a községházán, ahol nagy dolgozniakarással, egyhangulag szavazták meg a gazdakör ujjáalakulását

Nagy husvéti vásár:

Szabó Jenő R.-T., Cluj

Calea Regele Ferdinand 5.

s — hogy a munka eredményes legyen — nagy körültekintéssel választották meg az uj tisztikart.

Az uj vezetőség biztositéknak tekinthető arra, hogy a kezdeti munka nem lankad el s Bálani megmozdulása példa lehet a többi hasonló sorssal birkozó erdőalatti községnek.

*

A letarolt erdőkből csak emberöltők után lesz ujból valami, de addig... addig élni kell nekünk, a gyermekeinknek, unokáinknak és az életet, a mindennapi kenyeret attól a földtől kell várjuk, amelyet eddig elhanyagoltunk.

A megye alsó és felső vidékének gazdálkodása között legkevesebb husz év különbség van. Az erdőben eltöltött husz évet be kell hozni öntudatos és szorgalmas munkával s akkor nem kell sóhajtozni azért se, ha leszerelik és más, több üzleti nyereséget biztositó vidékre viszik a fűrészeket. *Földi István.*

Mielőtt vonatra ül, vegye meg az „ELLENŐR" uj számát. — Kapható minden pályaudvaron!! Egy szám ára: 20 Lei.

A Franklin Társulat, mint utód

Nagy Imre kitünő vicclapja, a budapesti *Az Ojság* irja:

Hangoe mulatság zaja hallatszik a budapesti irodalom berkeiből.

A Franklin Társulat Landerer és Heckenast-emlékkiállitást rendezett és s a meghivóban nemcsak a cég közvetlen jogutódának nevezi magát, de azt is hangsulyozza, hogy ettől a cégtől nemcsak az üzletet, hanem a szellemet is örökölte és ugyanaz a nemes konzervativizmus, irodalom- és hagyománytisztelet jellemzi, mint elődeit.

A Literatura cimü irodalmi folyóirat ezzel kapcsolatban egykoru véleményeket közöl. E szerint Petőfi Sándor azt irja Heckenastról, hogy silány fráter, Kossuth pedig egyik levelében igy ir: „Landerer és Heckenast uraknak minden mértéket meghaladó szennyes piszkosságát továbbra türnöm lehetetlen."

De ez még mind semmi. Deák Ferenc a Vörösmarty-árvák dolgában tett ajánlat kapcsán azzal utasitotta el a Heckenast ajánlatát, hogy „az ilyen ajánlat nem kereskedőhöz méltó" és egy Kossuthoz irt levelébe egyéb lesujtó jelzők során kiemeli, hogy Landerer a titkos policia tagja.

Nos, irodalmi körökben most azon mulatnak, hogy az utód mindezekkel hivalkodik és büszkén jelzi, hogy az üzleten kivül ezt a szellemet is örökölte. Tetézi a a mulatságot, hogy egy irodalmi vállalat ezen kötelező ismeretnek a hiányában pusztán csak naivságból dicsérte meg magát ilyen szerencsétlenül.

Játszanak bizalommal a Loteria de Stat

Colectura Oficială-nál!!

Főelárusitóhely: Cluj, Strada Regina Maria 46.

A német munka és német jókedv Münchenben

(*München, április. Az „Ellenőr" tudósitása*) Németországban sohasem volt olyan törekvés, amelynek az lett volna a célja, hogy egy városba tömöritsen minden érdekes és nevezetes látnivalót. Ezt nem tehette egyrészt azért, mert sok az országban a világváros és egy város nem fogadhat be mindent, másrészt pedig azért, mert minden városnak megvan a maga külön szine, mintahogy minden országrész lakossága bizonyos mértékig más lelki alkattal rendelkezik. Ebből magyarázható az is, hogy minden időben más városból, vagy országrészből indultak ki azok a mozgalmak, amelyek történelmet csináltak és megváltoztatták a birodalom külső és belső arculatát.

Münchenben például Németországnak számos uj és régi emléke van meg, ami csak ebben a városban található és páratlan érdekességgel bir. Ezek az emlékek egyrészt művészetiek, másrészt a kedélyes bajor lélekkel vannak kapcsolatban, de nem utolsó sorban a nemzeti szociálizmussal vannak összefüggésben. Ezek közül az emlékek közül azokat szeretném csokorba fogni, amelyek ma is érdekesek és elevenek, szinesek és mozgalmasak, mint maga az élet, amely kitermelte. Képtárak, muzeumok között valóságos tojástáncot jár mindenütt a látogató, de ez Münchenben elsősorban elmondható. Annyi a remek látnivaló, annyi a muzeum, a képtár, hogy hetek kellenének a megtekintésére és talán könyvek a leirására. Szakkönyvek foglalkoznak mindezekkel, hiszen a csodálatos remekeknek a megtekintése alkalmával még a leglaikusabb ember is megérezheti, hogy valódi müvészet, világnagyságok alkotásai vannak a képtárakban elhelyezve és a muzeumok a letünt idők nevezetes alkotásait, sőt bizonyos mértékig határköveit őrzik a jelen és a jövő számára.

A jövő muzeumai

I. Egy muzeumféle van Münchenben, amely nem világhirü, mint képtárai, vagy egyéb nevezetességei és mégis ez a legérdekesebb muzeum. Minden muzeum a mult emlékeit őrzi, ez a jövő muzeuma. Itt nem az van, ami volt, hanem az, ami lenni fog. A jelennek képet ad a jövőről.

Épülete is alig egy pár éves. Homlokzatán áll a név: A német müvészet háza. Ennek a háznak a földszintjén azok az épitészeti alkotások vannak ötvenszeres, százszoros, vagy kétszázszoros kicsinyitésben elhelyezve, amelyek épitése vagy most most folyik, vagy a közeljövőben fog megkezdődni. Ebben a házban lehet megtudni, hogy mit épitenek és mit fognak épiteni Németországban. Nem érdektelen egy párat a tervekből megismerni.

Az autózás hallatlan fellendülése, bizonyára hadi célok tekintetbevételével, arra késztette az államot, hogy világhires autóutakat megépitse. Az utak 24—24 méter szélességüek. 24 méter az egy irányban haladók számára, 24 méter a más irányu közlekedés számára készült. A két utszalag között gyepes utköz terül el, ugyhogy ezeken az utakon szembe

jövő járművek nincsenek. A keresztutak az ut alatt alaguton, vagy felette hidakon vannak átvezetve Az autó utazás megkönnyitésére a kanyarokat is egészen tompára épitették, elannyira, hogy nagyobb kanyar nélkül, szembejövő, vagy keresztutakon előbukkanó járművek veszélye nélkül tetszésszerinti sebességgel lehet a cél felé száguldani. Eddig jóval több, mint 2000 km. készült el az autóutból, de épitése tovább folyik, mignem az egész birodalmat behálozza. Helyenként 100 m. magasban halad és igy vezet el minden keresztut és akadály felett. Ugy tervezték, hogy Hamburg és Salzburg lesz az ut két ellentétes vége. Hamburgban felséges uj hiddal és kapuval fejeződik be az ut, mig Salzburgban, a kölni dómnál jóval magasabb emlékoszlopok jelzik az ország határánál az autóutak végét. Ma azonban az a helyzet, hogy Ausztrián keresztül az ország uj határáig, Magyarországig fognak az utak kiépülni és a magyar határra kerül a monumentális emlékmű.

„Megismerni a világot...“

A K. D. F. kiránduló hajók tervei külön emlitést érdemelnek. Ismert dolog az, hogy az összes németországi szellemi és testi munkát végző dolgozókat felölelő Munkafrontnak van egy szerve, az u. n. Kraft dur Freude. Ennek az a célja, hogy a szellemi és testi munkásoknak az élelét minél kellemesebbé tegye. Szinházakban hihetetlen olcsó pénzért jegyeket biztosit, minden lehető sportot ingyen elérhetővé tesz. Bel- és külföldre olyan társasutazásokat szervez, amit egy józanéletü napszámos is meg tud fizetni. Ujabban óriási hajókat épit. A munkások ezen töltik a szabadságukat és minden kényelemmel ellátva megismerhetik a világot. Csodálatosan kényelmes járművek ezek, amint a minták is mutatják. A hajók közül több máris elkészült és átadták a nemes cél rendelkezésére.

A muzeumban látható a Berlin-tempelhofi repülőtér, amely már majdnem elkészült. A világon páratlan az a nagyság és modern felszerelés, amellyel ez a repülőtér rendelkezik.

Az uj Berlin-babelsbergi filmakadémia, ahol filmszinészeket, rendezőket és irókat tanitanak, már olyan stádiumban van, hogy októberben át lehet adni rendeltetésének. Ilyen arányu és rendeltetésü modern filmakadémia egyedül csak Németországban fog a tanulnivágyók rendelkezésére fennállani.

A vezetőiskolák uj tervei szintén emlitést érdemelnek. A nemzeti szocialista párt eddig is egyik főcéljának tekintette az utánpótlást. Ezért azokat a kitünően tanuló, 25 éves koruk előtt megházasodott férfiakat, akik erre hivatást éreztek, u. n vezető képző iskolákban tanittatta. Ezekből lesznek a pártvezetők. Eddig három várkastély állott a vezetőképzés rendelkezésére. Itt a jelöltek elméleti és gyakorlati oktatást nyertek. Pl. ejtőernyőről kellett leugraniok, teljes ruházatban uszniok, nagy teherrel végkimerülésig gyalogolniok stb. Elméleti oktatásuk vezető pozíciók betöltésére teszi őket alkalmassá.. Tanulásuk 3 év alatt megy végbe és ingyenes. Családjuk eltartását is a párt vállalja. Ennek a képzésnek a fontosságát felismerte a párt és most ujabb remek iskolákat épittet az oktatás tökéletesebbététele céljából.

...A gyarmatok...

Az, hogy a gyarmatok kérdése nem elméleti kérdés Németország számára, az a gyarmati iskolák erő-

teljes működéséből is látszik. Külön ilyen iskolák vannak nők és férfiak számára. A növendékek elsajátitják azt, amit a gyarmatokon elméletben és gyakorlatban felhasználhatnak. Most ujabb modern gyarmat-iskolák tervei készültek el. Ezrével képezik ki itt azokat, akik gyarmatokon fognak élni és dolgozni a német remények és tervek szerint.

De a végére nem lehetne érni azoknak az érdekes nagyarányu, százezres tömegek befogadására alkalmas épületek leirásának, amelyek ma a birodalomban készülnek. Mindenütt munka és munkakészség.

II. *A barna ház és a 16 elesett nemzeti-szociálista párttag sirja* a mai München legnevezetesebb helyei. A barna ház az, amely a hatalom átvétele előtt Hitler pártközpontja volt. Ma irodák vannak benne. Természetesen pártirodák. A hallban zászlók és koszoruk. A nemzeti-szociálizmus 20 éves küzdelmének az emlékei. A pincehelyiségben van a barna ház sörözője és étterme. Ha Münchenben van Hitler, akkor mint egyszerü vendég gyakran betér ide és mint egyszerü magánember megrendeli azt, amit enni kiván. Gyakran előfordul, hogy a legegyszerübb ember a szomszédja. Az bizonyos, hogy a jól enni és inni szerető bajorok nem cserélnek vele, mert a Vezér növényevő és semmi szeszesitalt nem iszik.

Annak a tizenhat lelőtt nemzeti szociálistának a sirja, akik 1923-ban, mikor puccsal akarta Hitler a hatalmat átvenni, elestek. München szivében két gyönyörü csarnokban van beépitve. Előtte örök-őrség. A sirokat látogatók nagy tömege keresi fel és számos fényképfelvételben örökiti meg. Minden év november 9-én, haláluk emléknapján nagy tömeg előtt helyezi Hitler kegyeletének koszoruját a sirokra és halott bajtársai sirja felett jelenti ki Németország nevében: „És ti mégis győztetek". A sirokat boritó kőlapra minden egyes sirnál a név alatt nagybetüvel az van belevésve; „Itt vagyok." Ők a nemzet szellemében élnek.

A sirokat magábafoglaló két csarnokkal szemben a világháboru elesett hőseinek a tiszteletére emelt hősök csarnoka áll. Most zsufolásig tele volt. A nagyszámu osztrák katona közül, akik ma Németországban tartózkodnak, hivatalos minőségben egy nagyobb különitmény Münchent is meglátogatta. Ezeknek az osztrák katonáknak a zenekara játszott a csarnokban az osztrák hadsereg tiszteletadásának a jeléül. Miután egy kis leány München nevében csokrot nyujtott át a karmesternek, a tömeg a vállán vitte el a katonákat.

A legvidámabb város

III. *München a vidám város.* Komoly szépségein és érdekes látnivalóin kivül el lehet mondani Münchenről, hogy egyike a legvidámabb városoknak. A müncheni farsangot csak látni lehet, a leirása csak árnyéka lenne a valóságnak. Fékeveszett jókedv, ismeretlen emberek egymás nyakába borulnak, vendéglőkben a lépcsők is tele vannak, a gyermekek

Kérjen mindenütt **Azuga sört**
Zamatos, tápláló, erősitő. Közkedvelt Excelsior barna söre mindenütt kapható

és nagyok fényes nappal álarcban és jelmezben sétálnak, ugrálnak és kötekednek az uccákon. Nincs komolyság, nincs tekintély, csak jókedv, ital és szerelem. De ahogy elmult a farsang, elmulik a fékevesztettség is, de derülátó jókedv az egész városban az év minden szakában fellelhető. Vendéglőkben ismeretlen emberek megszólítják egymást, tréfálnak, kedveskednek. Talán a jó müncheni sör az oka, talán a természet. Én azt gondolom, hogy a kettőnek a párositása adja a müncheni jókedvet. A pincérek, vagy jól táplált pincérnők — megjegyzem ez az állás nőknek is tisztes munkát jelent — sörös pohár nélkül el sem képzelhetők. A kiszolgáló asztalukon áll a pohár. Törzsvendég nem is iszik addig, mig az őt régóta kiszolgáló pincér felé nem emeli poharát, aki maga is felveszi sajátját asztalkájáról és jókedvüen odakoccintja poharát a régi vendégéhez... Igazi jókedv, hangulat és gondatlanság mindenfele. A müncheniek a sportot is nagyon kedvelik. Az egész város sizik és kirándul. A várostól 100 km.-re kezdődnek a hegyek, ahol a hó évenként 5—6 hónapig tart. Mindenki barnára van lesülve. Sok a siruhás, vagy a rövid bőrnadrágos sportoló az uccákon, a helyiségekben. Idősebb férfi kevés van a sportolók között, mert bizony a jó müncheni sörtől hamar elpocakosodnak. Dehát a sör minden felett.

*

Berlin, vagy más észak-német város után kedves és hangulatos Münchenben minden nap. Különösen a magyar léleknek. Itt megtalálja azt a kedélyt és nyiltságot, amit otthon szeret és megszokott. De megtalálhatja a szorgalmas és sokat teremtő munkát is. Ebből pedig azt kellene megtanulnia, hogy akkor lehet az ember nyugodt és kedélyes, ha örömmel elvégzi a munkát, amit sorsa, népe, családja a vállára helyezett. *Tóth Bálint.*

Hirdessen az „Ellenőr"-ben!

Legszebb husvéti ajándékok!

Tavaszi arcápoláshoz minden hölgy bizalommal és kitünő eredménnyel az AMBRA-CREMET használja!!

AMBRA GOLD-CREME esti használatra! — Főraktár:

„EMKE"-DROGUERIA

Cluj, Piața Unirei

Digitized by Central University Library Cluj

A hanyatló nőuralom

Irta: MARÓT SÁNDOR

Nem haragszanak reám, ugyebár, kedves hölgyeim, ha leirom itt — kissé talán bizonytalanul — azt az észleletemet, hogy a mai idők nem kedveznek az Önök ragyogásának. Persze, világért sem állitanám, mintha szépségük megvesztegető ékessége, vagy bájaik finomsága elhalványult, vagy veszitett volna örök varázsából. Szó sem eshetik erről. Elegánciájuk, mozdulataiknak kecsessége annyi gráciával simul ma is illatozó lényükhöz, mint kesztyüjük karcsu ujjaikra. Nem élünk ugyan már a francia lovagkorban, a gáláns Lajosok hajporos udvarában, ahol a nő nemcsak a fölmagasztalt ideál aranytrónusát töltötte be, hanem valóban uralkodott a szivek és ugy lehet, még szuverénebb hatalommal emberek élete és halála felett. Mert a nyiló rózsára festett száj a szerelem önfeledt mámorát igérte, de ugyan e csók bitóra és guillotin alá is küldött sokakat. A keresztes hadak Tankréd jának szüzies és zártjellemü Izórája sem illeszthető be a nemi egyenlőség szabad és öntudatos mai világába, de még Balzac, Flaubert, sőt a multszázadvégi Daudet és Ohnet hamisan retusált asszonyai sem közelitik meg hölgyeim a szerepet, amit Önök annyi hivatott tehetséggel és az ösztön kifürkészhetetlen erejével — vittek mindmáig...

Lehet, hogy Önök, hölgyeim, megütköznek, vagy épen neheztelnek a szónak mult időbe vett jelzésén. Hiszen, igaz, változatlanul lépést tartanak a mondain divat minden előirt parancsával. A hóditás, az egyénl és kollektiv érvényesülés fegyvertárának raffinált eszközeivel maradéktalanul rendelkeznek ma is.

Mégis: — hogy ugy mondjam — mintha a világszinpad, melyen Önök olyan hatásos megvilágitásban játszották mindmáig a grand-dáma első szerepét — szükült volna le. Igy hát nem Önök változtak kedves hölgyeim — de a históriai keret csoportosult át más rendezésbe.

Az észleletem az — bár lehet, hogy tévedek — hogy ma kevesebbet — sőt sokkal kevesebbet beszélnek: a nőkről... Mintha kissé háttérbe szoritotta volna őket az események sodra. Egy átcsoportosult érdeklődés nem reájuk vetiti többé sugarát. Olyan csillagzatok járnak, más bolygók keringenek, melyeknek fókuszában nem a nők állanak, hanem: a férfiak. Azok a férfiak, akiknek dörgő hangját megafonok viszik százszoros erővel milliók füléhez és eszmevilágához. Az ő szavukat lesik-várják, — autójuk köré a hozsannázók tömegei tolonganak. Róluk beszélnek. Ezekről a férfiakról irnak, festenek, őket fotografálják pódiumok tetején, dolgozószobájukban, életük és cselekvésük minden megnyilatkozásainál,

Miért hát e nagy és elvitázhatatlan szerepcsere: a nő világhatalmának hanyatlása?

Hiszen Antónius nagy hadvezér volt, birodalmak és hadseregek ura. Diadalmas győző — csak nálánál Cleopatra volt erősebb és az ő ivelt szemöldökének egyetlen mozdulatától változott világok, birodalmak térképe, népek sorsa. A kápráztató és pásztorjáéku Pompadour-ok, épp ugy, mint a véreskezü Medicci Katalinok nem-

csak a szerelem varázsitalát tartották kezükben, de a férfit is. Sőt a férfiun át — vagy annak teljes mellőzésével — tartották kicsiny, de kemény kezükben országok kormányrudját, politikák és intrikák gyeplőjét.

A nő-uralom lehanyatlásának okarugója talán ott keresendő, hogy korunk mai férfiai, akik ott állanak a történelem premier-plán-jában — nemcsak, hogy nem keresik, de nem is türik maguk mellett sem a büvölő Pompadour-okat, még kevésbé a hatalomféhes Cleopatrákat.

Az egyeduralmi tér kizárólag e férfiaknak kell, nem hajlandók megosztani a hangadó főszerepet. De az Izórák puritán, zárt jellemű, engedékeny jóságát és irgalmasságra hajlitó szellemét is távoltartják. Miért? Erre olyan sokrétü felelet következnék, hogy annak taglalásához szük egy ujságcikk szerény térfogata és ugy lehet, hogy egykor erről a kivételesen érdekes témáról szakavatott tollak köteteket fognak még irni.

Mi csak maradjunk meg amellett, hogy e kor előretolt férfiai mellett a nő, vagy a láthatatlan, szinte személytelen feleség, az asszonyiság s anyaság csöndes családi jelképe. Mig a másiknál a nő, szabad percek muló játéka csupán. Esztétikai jelenség, mint szép virág a vázában, melynek látása öröm és illata deritő. De csak addig, amig ebből a virágból olyan bódulatok nem fakadnak, melyek részegitően, zsongitóan hatnának azokra, akik mereven kiakarják kapcsolni magukból a lirai ellágyulásnak, a más vágányra terelésnek lehetőségét, sőt gondotatát is. Mintha félnének attól, hogy az asszonyi beavatkozás megbontja annak a hatalmi nyerserőnek terhét, melynek sulyát — vélt cél szerint — fél Európa vállára akarják nyomni. Ezen a területen hát lehanyatlott, sőt mintha megbukott volna korunk nőuralma.

Amiből korántsem lehet leszürni azt, hogy a nők, mint e téren legyőzött, vagy csak diszként tekintett fél — levonult volna a küzdőtérről. Az idők és jelenségek sulyos hullámcsapásai — bizonyos esetben — az asszonyokhoz érnek el a legkésőbben, vagy legalább is legkésőbben akarnak tudomást venni arról. Hiszen a divatszalónok titkai, pletykák tüszurásai, táncesték örömei azért nem maradnak hatástalanok és jórészben ki is élvezik az életnek felkinálkozó gyönyöreit. Amihez egyébként nincs köze semmiféle nagyszakálu prédikációnak, mert mindenki ugy veszi ki részét az élet örömeiből és bajaiból, ahogyan azt érzése és izlése diktálja. Mindössze talán kirivó és éles szineivel talán kinosan kihangsulyozott ott, — ahol a nők némely csoportjának — a napok verőfénytelen levegőjében a legkisebb okuk sincs arra, hogy vigalmukat annyira kirakatba vigyék...

*

Ám vannak nők, akiknek asszonyi jelentősége és hivatásszerü szerepe most kezdődik valójában. Éppen ez a kor: talán soha, vagy alig tapasztalt furcsa viharfellegeivel sodorja oda szorosabban a nőt a férfiuhoz. Mert az „étettárs" banális szavának talán soha nem volt olyan mély hatalma, mint most. És nem volt nagyobb szükség, hogy a férfi, — aki ugy érzi, hogy lába alatt csuszik a talaj biztonsága, melyen eddig keményen állott — alámerülni látszik önbizalma a vadvizekben — meleg és összetartozó kéz szoritását keresse.

*

Olvastam a minap, hogy egy francia hajóskapitány, aki többször bevezte a világot és igy bő alkalma volt a különböző fajtáju nők tanulmányozására, különös statisztikát ál-

litott össze. Milyen nemzetiségü nők sirnak legtöbbet és legkönnyebben. A ráérő tengerész szerint legtöbbet sirnak az olasz és spanyol nők, utánuk sorrendben a német, osztrák, cseh nők következnének. Aztán felsorol még néhány fajtáju nőt, mondván, hogy egyáltalán nem sirnak az egyiptomi nők, mert ezek valami iszapolt antimont használnak szemöldökük és szempilláik nevelésére. És ha sirnának, a könnyek révén elvesztenék szemük csillogó ragyogását...

*

Ne vegyük persze komolyan a katány statisztikai meséjét. És ne keressük a női könnyekben fajelméletet. De az asszonysirás ma a szivek mély csatornájából fut föl és vannak nők, akiknek ma nincs szükségük arra az iszapolt antimonra, mert a könnyek áradatával amugy is megfakult, megtört szemük csillogó ragyogása...

Weinen und Klägen? — ahogyan a költő énekelte.

Nem.

A női könny ma nincs, ne pazaroljunk vele. Bent ég és lázadozik forrásában. De nem tör ki, mert lankaszt és gyöngit. És a Ma Asszonyának nagy erőtartalékra van szüksége — amikor lebukóban van a Nők uralma...

—

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAI GYEREKEK

Minden rendes apának kötelessége az, hogy az iskolába járó gyermekeit tanitsa, vagy az iskolai feladványaik elkészitésében segitse, ha ugyan van elég esze hozzá. Nem mondhatom, hogy én kétszer jártam volna ott, ahol az észt osztogatták, de azért sokszor kisegitem a fiamat, ha valami nehéz számadást adnak fel neki az iskolában. Igaz, hogy az én gyakori segitségemnek már meg is van az eredménye, mert elbukott a gyerek számtanból.

A jó multkorában, amikor egy számtanfeladványt elkészitettem neki, nagy lelkesedéssel jött haza az iskolából és igy szólt hozzám:

— Apa, van neked egy fényképed?

— Azt mondta a tanitónő, hogy holnap vigyem be a te fényképedet és mutassam meg neki.

Nem tagadom, jól esett nekem ez az érdeklődés, mert azt már tudtam, hogy csinos és fiatal tanitónője van a gyereknek és ha most ez a bájos tanitónő az én arcképemet akarja látni, annak biztosan van valami oka. Kissé kidüllesztettem a mellemet és igy szóltam a Pista gyerekhez:

— És mit akar a te tanitónőd az én arcképemmel?

— Nos, — felelt a bitang — azt mondta, hogy szeretné látni azt a marhát, aki mindig

Mindennemü fémeket, ólmot, ónt, antimont stb. legolcsóbban STÖSSZEL LAJOS-nál vásárolhat. Cluj, Reg. Ferdinand 21

elrontja a számtan feladványomat.

Hirtelenében nem tudtam, hogy mit csináljak a kölyökkel? Kerékbe törjem e, vagy csak lassu tüzön piritsam meg, dehát ebben a szabad országban még a saját gyermekét sem verheti meg az ember kedvére, mert bezárják érte. Igy hát megelégedtem azzal, hogy alaposan megpirongattam a zsiványt és megmondtam neki, hogy ha én igy beszéltem volna az apámmal, hát szijjat hasitott volna a bőrömből.

— Milyen szijjat, — érdeklődött a gyerek enyelegve, — nadrágszijjat?

— Azt hát, — feleltem még mindig komoly képpel.

— Nem is lett volna rossz egy szarvasbőr szijj, — csufolódott a betyár velem, majd egyszerre igy folytatta: — Hát neked is volt apád?

— Hát mit gondoltál, talán azt, hogy én csak ugy potyantam le a semmiségből? Persze, hogy nekem is volt apám, még pedig külömb, mint neked.

Ezt ugy látszott, hogy rögtön el is hitte, mert nem kérdezősködött tovább. Hanem azóta a számtanban nem segitek neki, mert megeshet, hogy ha továbbra is én készitem el a feladványait, akkor még 20 éves korában is az első osztályba fog járni.

(hernádvölgyi.)

A szinház husvéti műsora

A szinház ünnepi műsorát az igazgatóság az évad legsikerültebb darabjaiból állitotta össze. Uralja a műsort Ábrahám Pál páratlan sikerü uj operettje, a

Julia,

amely szombaton este, vasárnap este és hétfőn délután hatkor kerül szinre. Vasárnap délután három órakor a

Sárgapitykés közlegény

kerül szinre olcsó helyárakkal, délután hatkor pedig Kodály Zoltán nálunk is gyorsan népszerüvé vált vidám daljátéka, a

Háry János

szerepel műsoron

Husvét hétfőjén három órakor az évad nagy operett-revüje, a

3:1 a szerelem javára

kerül előadásra olcsó helyárakkal, este pedig Buday Dénes és Harmath Imre hatalmas sikert aratott nagyoperettje, a

Sonja

előadása zárja be a két ünnepnapot. Az ünnep utáni napon, kedden mutatja be a szinház rendkivül lelkes előkészületek után, a szinház népszerü bonvivánjának, Jenei Jánosnak

Kék nefelejts

cimü, ardeali tárgyu, rendkivül hangulatos operettjét, amelynek zenéjét Nemes Ferenc kitünő verseire Szőcs Ervin szerezte.

Tavaszi ujdonságok és különlegességek!

Férfi öltöny, felöltők, női kabát-, kosztüm- és ruhaszövetek!

SCHERG

Plaidek, takarók, szőnyegek!

Cluj, Piaţa Unirii 22.

Babeş-Bolyai University Library Cluj

KÖZGAZDASÁGI ÉLET

A Banca Ardeleana közgyülésén a részvényesek elismerésüket fejezték ki az igazgatóságnak

A Banca Ardeleana 43. évi rendes közgyülését e hó 9-én délben 1 órakor tartotta meg *Anton Mocsonyi de Foen* volt miniszter elnöklete alatt, az intézet bucureşti-i főtelepének helyiségeiben.

Az igazgatóság tagjai majdnem teljes számban jelentek meg. Ott voltak gróf Bethlen Béla földbirtokos, Dimitrie M. Burillianu v. bankkormányzó, Conrad Ottó, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ügyvezető igazgatója, Grigore Gh. Duca nagybirtokos, Hargitay Bertalan ügyvezető igazgatósági tag, dr. Jelen Gyula, gróf Kendeffy Gábor nagybirtokosok, Ion M. Mitilineu v. miniszter, Vásárhelyi János ref. püspök és Al. Zănescu nagyiparos, a felügyelőbizottság részéről pedig dr. Podovszky József, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatója. A részvényesek sorából 47-en vettek részt.

A mindvégig lelkes hangulatban lefolyt közgyülésen a részvényesek nevében *I. Berindey* bucureşti-i építészmérnök szólalt fel, ki elismerését fejezte ki az elért szép eredményért az igazgatóságnak, a bank vezetésével megbizott *Hargitay* Bertalan ügyvezető igazgatósági tagnak, az igazgatóknak és a tisztviselői karnak. A közgyülés mindent, amit az igazgatóság a tárgysorozatban a közgyülés elé terjesztett, egyhangulag elfogadta és a szokásos felmentést az igazgatóságnak és felügyelőbizottságnak megadta.

A sorsolás utján kivált Mihail Popovici, dr. Chorin Ferenc, Conrad Ottó, Grigore Gh. Duca és Al. Zănescu igazgatósági tagokat egyhangu lelkesedéssel ujra megválasztották, egyben Conrad Ottó igazgatósági tagot a bank végrehajtóbizottságának tagjául ujra beiktatták.

A hozott határozatok értelmében a kimutatott nyereségből a nyilt tartalékoknak lényeges dotálása mellett 5 százalékos osztalék kerül kifizetésre.

A közgyülést követő igazgatósági ülésen *Petreanu Ioan* központi igazgatót ügyvezető igazgatóvá léptették elő, *Filipi Anton* és *Izmael Sándor* a bucureşti i főtelepnél, *Gellér Lajos* az aradi fióknál, *Kardcsonyi László* az oradeai fióknál és *Bagdi Béla* a sibiui fióknál kereskedelmi meghatalmazottaknak neveztettek ki.

A közgyülést követően Anton Mocsonyi de Foen elnök az igazgatóság tagjait a bucureşti-i Jockey Clubban ünnepélyes bankett keretében vendégelte meg.

A cluji Leszámitoló Bank ezévi közgyülését április 23-án tartja meg, amikor uj igazgatósági tagokat választanak.

A cluji Takarékpénztár és Hitelbank

április 3-án tartotta meg ez évi rendes közgyülését, amely az intézet életében 43-ik volt. A közgyülésen gróf *Bánffy* Miklós elnökölt s a nagyszámu helyi részvényesen kivül *Milos* György igazgatósági tag, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület vezérigatóhelyettese is megjelent.

Az igazgatóság jelentéséből, valamint az előterjesztett mérlegadatokból örömmel állapitható meg az intézet erőteljes fejlődése, ami az elért eredményekben is megfelelőképpen kifejezésre jut.

A Hitelbank különösen az uj kölcsönök folyósitása tekintetében fejtett ki élénk tevékenységet, aminek következményeként *az év folyamán 73 és félmillió lei uj hitelt bocsátott a hitelkereső közönség rendelkezésére.* Az uj kihelyezések összege az évközben történt nagyarányu visszafizetések levonása után meghaladja a 102 millió leit, ami a megelőző évhez viszonyitva 42 és félmillió lei emelkedést jelent. Az uj kihelyezések ilyen méretü emelkedése részint azáltal állott elő, hogy az intézet régi összeköttetése, a Pesti Hazai Első Takarékpénztáregyesület, a Banca Naţionala engedélyével ujabb hiteleket utalt át, de lehetővé tette azt az ujabb betétállomány számottevő gyarapodása is, amely az intézettel szemben megnyilvánuló bizalmat tanusitja.

Ugyancsak uj kölcsönökké, tehát jobban fedezett és mobilabb kihelyezésekké alakulnak ki a bank régi üzleteiből és vállalati érdekeltségeiből befolyó tőkék, amelyek likvidálására — mint a jelentésből kitünik — állandóan gondot forditanak.

A közgyülés egyébként az igazgatóság előterjesztéseit változatlanul elfogadta.

Prima Ardeleana közgyülése megelégedéssel vette tudomásul az eredményt

Az „*Ellenőr*" legutóbbi számában ismertettük a *Prima Ardeleana Általános Biztositó Rt.* 1937 évi mérlegét. Az intézet ez évi rendes közgyülését március 27-én tartotta meg Ioan F. *Lapedatu*, a Banca Naţională adminisztrátorának elnöklete alatt. A közgyülésen ugy a részvényesek, mint gazdasági életünk vezető egyéniségei nagy számban vettek részt.

Az igazgatóság jelentését és a zárszámadásokat dr. *Boer* István vezérigazgató terjesztette elő.

A zárszámadások az intézet nagyarányu fejlődéséről számolnak be, az 1937. évi 81,759.529 lejes dijbevétel cca tiz millióval haladta meg az előző évit, az életbiztositási állomány pedig több, mint hétszázmillió lei.

A közgyülés megelégedéssel vette tudomásul az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentését és a zárszámadásokat. Több részvényes felszólalásában köszönetet mondott a vezetőségnek a kedvező eredményért.

A közgyülés határozata szerint változatlanul nyolcszázalékos osztalék kerül kifizetésre, azonban fokozottabban dotálják a rendes tartalékokat.

Az Agyagipar R.-T., Turda e hó 11-én tartotta meg rendes évi közgyülését. A tiz millió tőkével rendelkező vállalat mult évi mérlegét 1,021.760 lei tiszta nyereséggel zárta.

KÖZGAZDASÁGI HIREK

A Timişoarai Bank és Kereskedelmi R.-T.

igazgatósága megállapitotta az 1937. üzletév mérlegét. Az elmult év tiszta nyeresége az előző évi áthozattal együtt 8,134.137 40 lei. A bank igazgatósága az április 29-re egybehivott közgyülésen azt a javaslatot teszi, hogy *az intézet az 1937. évre ismét 4 százalék osztalékot fizessen.*

Az 1937. üzletévben a bank teljes kapacitással dolgozott, ami ugy a magasabb forgalmi számokban, mint a legtöbb mérlegtétel emelkedésében is kifejezésre jut. A gazdasági helyzetnek az elmult év őszéig mutatkozott javulása a banküzlet terén is kedvezőbb kereseti lehetőséget nyujtott, az intézet azonban az elmult évben sem tért el attól az elvtől, hogy *minden erőltetett terjeszkedéstől tartózkodjék* és a megszavazott hiteleket a kedvező kihelyezési feltételek mellett is szigoru vizsgálat tárgyává tette abból a szempontból, hogy azok gazdaságilag indokolt szükségletnek felelnek-e meg. A bank attól is eltekintett, hogy üzleti terjedelmét magasabb kamatozásu betétek elfogadása utján növelje és nem tévesztette szem elől, hogy esetleges válságos időkre is felvértezve álljon.

A cluji áramdijakat le kell szállitani! A Consum irja: A cluji villamosmü, Uzinele Electrice S. A. în Regie Mixtă 1938. évi mérlegében 64,847.976 lei bruttó jövedelmet, illetőleg *14,780.146 lei tiszta nyereséget mutat ki.* A 64 millió 847.976 lejes bruttó jövedelemmel szemben az összes költségek 41,357.204 leit tesznek ki, vagyis a villamosmü jelenlegi áramdijai átlagban 56 százalékos haszonkulcs felszámitásával kalkuláltaknak tekinthetők. A forgalom és a rentabilitás nagyarányu javulása következtében az érdekelt fogyasztói körök szerint, elérkezett az ideje az áramdijak leszállitásának. A megnövekedett tiszta nyereségből a villamosmü minden valószinüség szerint a mult évi $6^1/_2$ százalékos osztalékot emelni fogja.

Az Aradi Általános Takarékpénztár megtartotta évi rendes közgyülését. A közgyülés elé terjesztett mérleg a mobilitás, likviditás és rentabilitás nagyarányu javulását mutatja. A mérlegben a betétállomány több, mint tiz millióval 45,973.254 lejre emelkedett, a hitelezők tétele 17,648.098 lejt tett ki. A készpénzkészlet és a bankoknál a diszponibilis tőkék összege meghaladja a 24.5 millió lejt és fedezi a betétállománynak több, mint ötven százalékát. A váltótárca 5 5 millióval 24,304.457 lejre, a folyószámlai kihelyezések összege 4.5 millióval 57,898.220 lejre emelkedett, vagyis az intézet kereskedelmi kihelyezési állományát több, mint tiz millióval növelte az 1937. év folyamán.

Az Aradmegyei Takarékpénztár, Arad egyik vezető pénzintézete most tette közé 1937. évi mérlegét, amely a forgalom, a mobilitás és a rentabilitás nagyarányu emelkedéséről számol be. Az 1937. év folyamán különösen örvendetesen javult az intézet likviditása és ezzel magyarázható, hogy az intézet az elmult évben közel kilenc millió lejjel növelte a kihelyezési állományát. A

Babeş-Bolyai Universitatea Cluj-Napoca

mérlegben a betétállomány 49.5 milliót, a hitelezők tétele 16,198.285 lejt, a reeszkompt 1,053.839 lejt tesz ki. A készpénzkészlet a bankoknál diszponibilis tőkék összege 14 5 millió lej. A váltótárca 26,547.537 lejre, a folyószámlai kihelyezések összege 38.5 millió lejre emelkedett. A kimutatott tisztanyereség 1,006.040 lej, az előző évit jelentős mértékben meghaladja.

A Satumegyei Vármegyei Takarékpénztár vasárnap tartotta meg évi rendes közgyülését dr. *Böszörményi* Emil elnökletével. *Steiner* József, az intézet vezérigazgatója az általános gazdasági helyzet ismertetése után beszámolt a mult üzletév eredményéről. A jelentésből kitünik, hogy az intézet még az előző évnél is fokozottabb mértékben állott a mezőgazdasági termelés, az ipar, valamint ugy a belföldi, mint az exportkereskedelem rendelkezésére, ami a kihelyezéseknek 116 millió 762 ezer 296 lejről 124 millió 649 ezer 838 leire való emelkedésében nyilvánult meg. A bank takarék- és folyószámla betétállományának összege az elmult évben 57 százalékkal, 32 millió 594 ezer 875 lejjel szaporodott. A hitelezőkkel szembeni és visszleszámitolásból fennálló kötelezettségeit a bank az elmult évben 27 millió 416.713 lejjel csökkentette. A nyereség a mult évi áthozattal 2,990.397 lei, ebből részvényenként 25 lei osztalékot fizetnek ki a részvényeseknek.

Megnyilt az I. G. Ducan a Transzilvania vajgyár testvérüzeme. Az Odorheiu-megyei I. G. Ducan a napokban nyilt meg a Gazgasági és Hitelszövetkezetek Szövetségének uj alakulataképpen a târgumureşi Transzilvania vajgyár testvérüzeme. Az uj gyár teljesen korszerü s berendezése és teljesitőképessége még a târgumureşi vajgyárét is felülmulja. Az uj gyár, amelynek harminc tejszövetkezet szállit tejet, naponta hat mázsa vajat készit.

A Tg.-mureşi Takarékpénztár Rt. 69-ik évi rendes közgyülését *Winkler* János elnöklete alatt tartotta meg. *Wolf* Lajos vezérigazgató aki néhány év alatt az intézetet valósággal ujjáteremtette, megemlékezett arról, hogy a Takarékpénztár betétállománya az elmult üzleti évben jelentős mértékben emelkedett, ugyszintén a bank üzletfeleinek száma is növekedést mutat. Jelentős összeget fizettek ki a bank egyességes betéteseinek. A forgalom a mult évben 266 millióval növekedett. *Dr. Kovácsy* Albert közjegyző a részvényesek nevében fejezte ki elismerését az üzleti eredmény felett. — 1934-ben nehéz helyzet előtt állott Wolf vevérigazgató — mondotta Kovácsy dr. Az uj vezérigazgató azonban csakhamar megszerezte a széleskörü népszerüséget és bizalmat. Elsősorban Wolf Lajos vezérigazgatóra gondolt, amikor bizalom szavazását inditványozta, de dicséret illeti meg az igazgatóságot is. Beszédét azzal fejezte be, hogy reméli, miszerint a jövő üzleti évben a részvényeseknek már osztalékot is fognak juttatni.

A sibiui Általános Takarékpénztár relentéséből és mérlegéből megállapitható, hogy az 1937. üzletév a fokozott fejlődés éve volt, amit bizonyit az, hogy *a mérleg minden tétele emelkedett.* A likviditás az 1937. év folyamán állandóan emelkedőben volt, az év végén a készpénzkészlet és diszponibilitások összege 203.8 milliót tettek ki. Az intézet által kezelt uj betétek össszege az év végén 202.8 milliót tett ki, mig a hitelezők

tétele között az uj folyószámlabetétek összege 149.8 millióra növekedett, vagyis az uj betétek együttes összege 352.6 millió lej, *az 1936. évvéginél 183 millióval több.* A diszponibilis tőkék ilyen mérvü emelkedése lehetővé tette, hogy az intézet a gazdasági élet minden ágából hozzáforduló hiteligényléseket kielégitse. Az uj kihelyezések az 1936. évvégi 80.1 millióról 148.6 millió lejre emelkedtek. Az intézet a f. évi 3,242.549 lejes tiszta nyeresége a *tartalékokat növeli.*

Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár Rt., amely Banat egyik legnagyobb és legtekintélyesebb pénzintézete, április 6-án tartotta negyvenhetedik évi rendes közgyülését. Az igazgatóság most tette közé mérlegét, amelynek számadataiból megállapitható, hogy a takarékpénztár a mult esztendőben is folytatta óvatos, körültekintő üzleti politikáját, mely eddig is jellemezte és amelynek köszönhető, hogy ez a nagy tradicióju hitelintézmény a vezető bankok sorában szerepel.

A Pénzintézeti Központ (Budapest) április 2-án tartotta vitéz *Keresztes-Fischer* Ferenc dr. m. kir. titkos tanácsos, ny. m. kir. belügyminiszter elnöklete alatt XXI. rendes évi közgyülését. Az igazgatóság jelentését, amelyet *Pósch* Gyula vezérigazgató terjesztett elő, a közgyülés tudomásul vette és megállapitotta az 1937. évi december hó 31-i mérleget, amely 1,555.650.91 pengő tiszta nyereséget eredményezett.

Sörben — a világbéke

Londonból jelentik: Herbert Ramsbotham nyugdijügyi miniszter a sörfőzők lakomáján mondott pohárköszöntőjében tudvalevőleg a sört a béke italaként dicsőitette, felszólitotta a világ sörivőit, egyesüljenek a béke megvédésére. Anglia összes antialkoholista szövetségei tiltakozásukat fejezték ki a beszéd miatt, amelyet az iszákosság hivatalos felmagasztalásának minősitenek. Az egész országban népgyüléseket tartanak és határozatilag követelik a nyugdijügyi miniszter lemondását, mert „beszédével sulyosan felháboritotta Angla hárommilliónyi antialkoholista lakosságát.“

Hirdessen az „Ellenőr“-ben!

Az „ELLENŐR“ politikai, közgazdasági és kritikai folyóirat. — Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Tóth Sándor. — Minden cikkért irója felel. — Kéziratokat nem küldünk vissza és azok megőrzését sem vállaljuk. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Str. Prof. Thoma Ionescu 7. — Nyomta a „Grafica“-nyomda, Cluj, Calea Marechal Foch 38.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vendéglőben kérje a közkedvelt

Dreher-Haggenmacher sört

Kir. udv. szállitók

TOMPA TESTVÉREK

MÜAGYAGIPARA, TURDA

Gyári lerakatok Bucureştiben:

Strada Buzeşti 22. *Strada Carol 33.*

23 aranyéremmel és „Hors Concurs"-sal kitüntetve bel- és külföldi kiállitáson. Kivitel külföldre — Észak-Amerikába.

A REGAL-BÁR pompás műsora

elsőrendü zenekar,
az elegáns helyiség,
szolid árak és figyelmes kiszolgálás

mindenkit odavonzanak!

AZ ELEGÁNS NŐ

Grünwald és Steinernél

(Cluj, Piaţa Unirii)

szerzi be divatszükségleteit. Minden évszakban a legdivatosabb szövetek, selymek, ruhaanyagok kaphatók a legnagyobb választékban.

LOTERIA DE STAT

Hogyan lehet egy milliót keresni?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az üzlethez, ha keresni akarunk, jelentékeny tőke kell.

Mégis létezik egy lehetőség egy milliót mindössze 200 leivel keresni.

Játszon az Allami Sorsjátékon és meg fog győződni róla. Igy tett számtalan játékos, akik most mind boldog emberek.

A sorsjátékon való részvétel titkossága teljesen biztositva.

A II-ik osztály huzása

1938 április 15-én